



## PROJEKT SLUSSEN

### Slussen - Innehåll i och avgränsningar av MKB för detaljplan och tillstånd

#### *Distribueras till:*

Mårten Frumerie  
 Ingmarie Ahlberg, Stockholms stad:  
 Martin Schröder, Stockholms stad:  
 Jenny Lindgren, Structor  
 Åsa Norman, Tyréns  
 Elisabeth Mörner, Stuctor  
 Henrik Tideström, SWECO  
 Monica Granberg Structor:

Projektchef, Projekt Slussen  
 Miljöansvarig, Projekt Slussen  
 Planansvarig, Projekt Slussen  
 MKB-redaktör, vatten-MKB  
 MKB-redaktör, plan-MKB/utredare vatten-MKB  
 Utredare, vatten-MKB  
 Utredare, vatten-MKB  
 Miljösamordnare

Christer Södereng, LST i Stockholms län  
 Klas Klasson, LST i Stockholms län  
 Lena Pettersson, LST i Stockholms län

Huvudkontakt/tillstånd/miljö, Projekt Slussen  
 Kontaktperson plan, Projekt Slussen  
 Ev. för kännedom.

## 1 Projekt Slussen

I Projekt Slussen kommer två typer av MKB:er att tas fram, MKB för tillståndsansökan för vattenverksamhet och MKB för detaljplan. Det pågår sedan 2007 flera olika typer av miljöutredningar som levererar underlag till MKB:erna. Ett första samråd för vattenverksamheten samt ett programsamråd hölls under 2007.

## 2 Olika fokus i plan-MKB och vatten-MKB

I prövningen enligt miljöbalken är det den tillståndspliktiga *verksamheten* som prövas medan plan- och bygglagen reglerar *markanvändningen*.

En förutsättning för att ombyggnationen av Slussen ska kunna starta är att nödvändiga tillstånd och en dom enligt miljöbalken för byggande i vatten finns i god tid före byggstart. En förutsättning för att kunna bygga är också att en ny detaljplan vunnit laga kraft och att bygglov meddelats. Eftersom tillstånd enligt miljöbalken inte får meddelas i strid med gällande plan bedömer projektet att huvudförhandling i miljödomstolen kan hållas först när kommunfullmäktige antagit detaljplanen. Domen från miljödomstolen förväntas vara villkorad med att dom får tas i anspråk när detaljplanen vunnit laga kraft. Detta innebär att både tillstånds- och detaljplanprocesserna är kritiska för Projekt Slussens byggstart och projektet huvudtidplan.

Hanteringen av miljöfrågorna samt omfattning, inriktning av avgränsningen av MKB:erna i projektet är viktiga delar av tillstånds- och detaljplanprocesserna. I ett projekt av denna storleksordning och komplexitet bedöms det också som viktigt att samråden ger allmänheten och andra samrådsparter en tydlig bild av vad/vilka frågor som



de kan påverka i respektive process kopplat till vad som prövas och regleras i plan respektive tillstånd.

Många kommer att vara intresserade av projektet och dess konsekvenser. Det innebär att kvaliteten och läsbarheten i MKB:erna måste vara god och framförallt att MKB:erna ska samverka och fungera väl ihop. Genom att vatten-MKB:n tillhör tillståndsansökningarna enligt miljöbalken som avser verksamheten och plan-MKB:n tillhör detaljplanen som reglerar markanvändningen, har de olika MKB-dokumenterna olika syfte och fokus. De bör innehålla gemensamma utgångspunkter i beskrivningen av projektet men också unika delar som kopplar till markanvändningen respektive verksamheten.

## **2.1 Samråd om vattenverksamhet**

Att öka avtappningskapaciteten i Slussen/Söderström, att ändra regleringen av Mälaren och att bygga avtappningskanaler m.m. är så kallad vattenverksamhet som kräver tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken. Reglerna om vattenverksamhet och vattenanläggningar finns dels i 11 kapitlet miljöbalken (1998:808) och förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet och dels i lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:812). Tillstånd för vattenverksamhet söks i miljödomstolen. I tillståndsansökan för vattenverksamhet ska ingå en miljökonsekvensbeskrivning (en **vatten-MKB**) enligt 6 kapitlet miljöbalken.

Ett första samråd enligt 6 kap miljöbalken hölls hösten 2007<sup>1</sup> och ett andra samråd planeras till våren 2010.

## **2.2 Programsamråd och plansamråd**

När en ny detaljplan upprättas ska den enligt lagstiftning genomgå en behovsbedömning där det bedöms om planen kan medföra betydande miljöpåverkan eller inte. Staden gjorde tidigt i processen bedömningen att genomförandet av Slussens detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En övergripande miljökonsekvensbeskrivning (**plan-MKB**) togs fram som en del av underlaget i det programsamråd som skedde juli – oktober 2007.

Ett plansamråd planeras till våren 2010. Till detta ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas enligt kraven i 11-18 §§ i 6 kap miljöbalken.

---

<sup>1</sup> Samråd har skett via skriftväxling och möten med bland annat statliga myndigheter och verk, kommuner längs Mälaren, vattenanläggningsägare, större organisationer, allmänhet, fastighetsägare längs Mälarens och Saltsjöns stränder, natur- och intresseorganisationer, båtklubbar m.fl.



## 2.3 Vad säger lagen om vatten-MKB

Enligt 6 kap 3 § Miljöbalken är syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

En vatten-MKB ska enligt 7 § i samma kapitel innehålla:

1. en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,
2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar ska undvikas, minskas eller avhjälpas och hur det ska undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. överträds,
3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,
4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och
5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

**Kommentar:** *Det finns praxis kring om hur MKB:er för tillståndsprövningar för vattenverksamheter och miljöfarliga verksamheter kan avgränsas.*

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap 27 § första stycket 1 eller 2 ska en miljökonsekvensbeskrivning alltid innehålla de uppgifter som behövs för prövningen enligt 7 kap 28 b och 29 §§. Om miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats enbart för en prövning enligt 7 kap 28 b och 29 §§, behöver beskrivningen endast innehålla de uppgifter som behövs för den prövningen. Lag (2009:652).

**Kommentar:** *Runt Mälaren finns ett flertal Natura 2000-områden som kan komma att påverkas (positivt och/eller negativt) av den nya regleringen. Detta utreds och kommer att behandlas inom ramen för projekt- MKB:n. En Natura 2000-MKB ligger som en del av vatten-MKB:n.*



## **2.4 Vad säger lagen om plan-MKB?**

Syftet med miljöbedömning av planer och program är enligt 11 § 6 kap miljöbalken att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Inom ramen för en miljöbedömning enligt 11 § skall myndigheten eller kommunen upprätta en miljökonsekvensbeskrivning där den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivs och bedöms. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd skall också identifieras, beskrivas och bedömas.

Miljökonsekvensbeskrivningen skall innehålla:

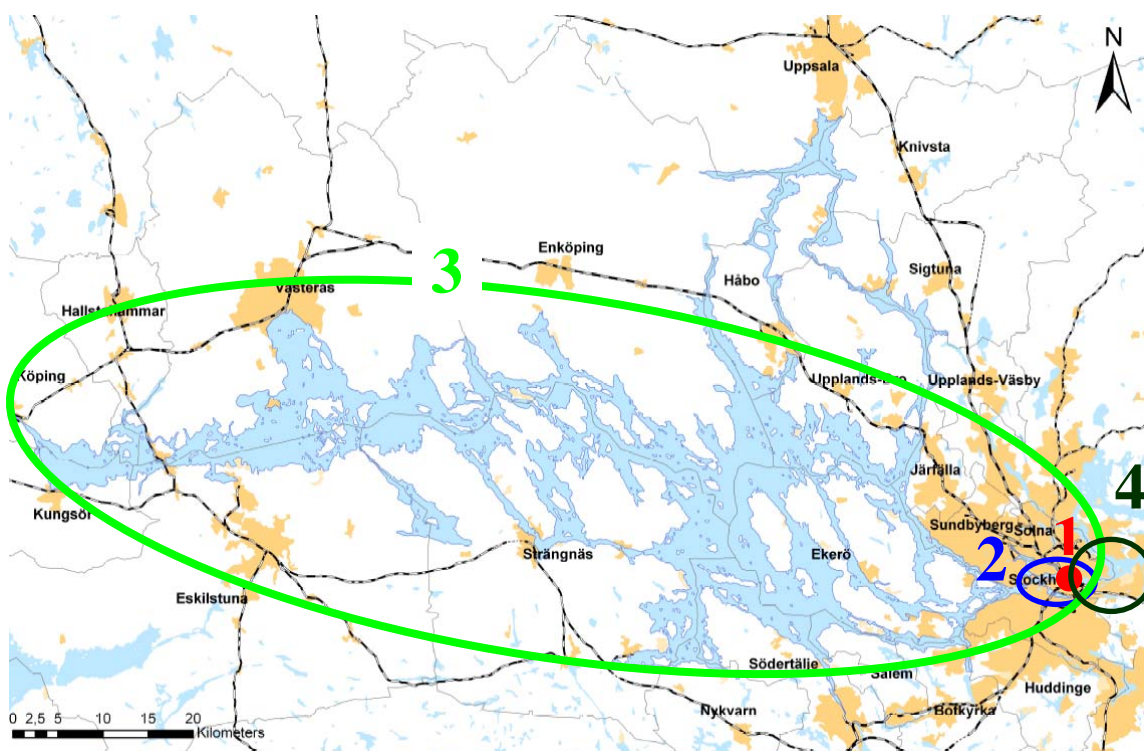
1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
2. en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs,
3. en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
4. en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap eller ett annat område av särskild betydelse för miljön,
5. en beskrivning av hur relevanta miljö kvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas i planen eller programmet,
6. en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter,
7. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan,
8. en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,
9. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och
10. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1-9. Lag (2004:606).

I 13 § 6 kap miljöbalken anges att en miljökonsekvensbeskrivning enligt 12 § skall innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till:

- a) bedömningsmetoder och aktuell kunskap
- b) planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
- c) allmänhetens intresse, och
- d) att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

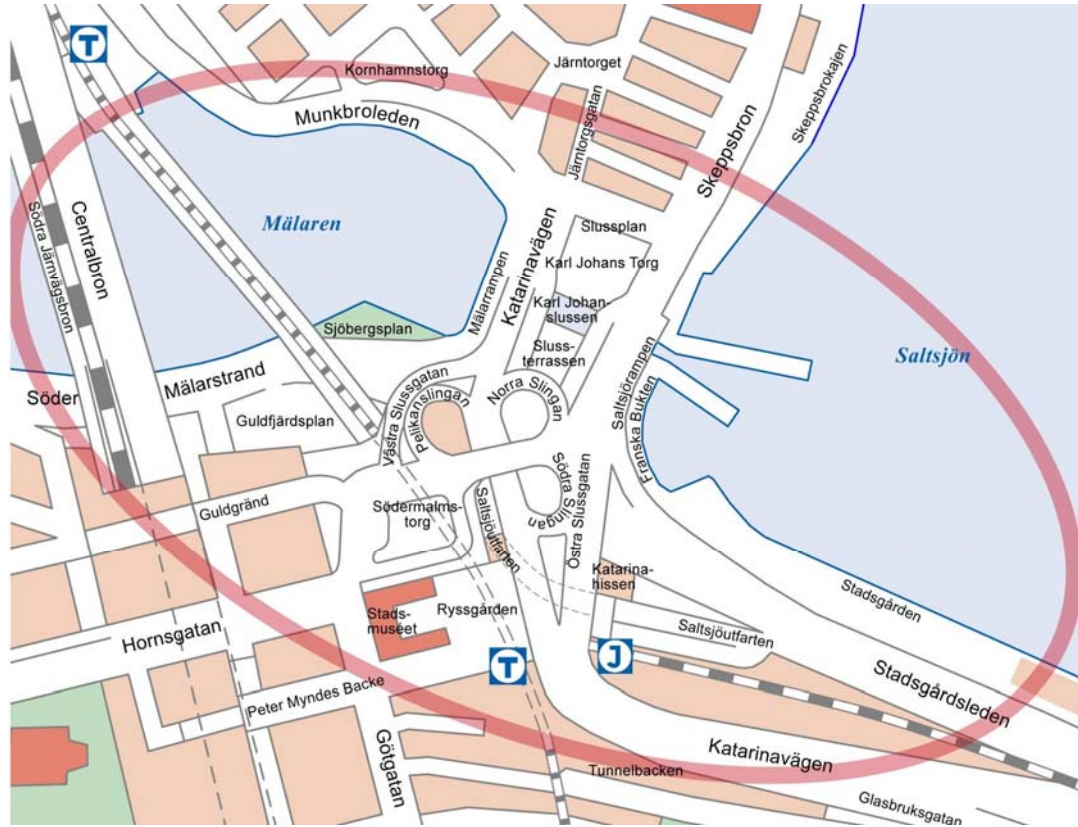
**Kommentar:** Punkt d innebär att vi i MKB:n för detaljplanen i vissa frågor kan hänvisa till vatten-MKB:n för den verksamhet som ska regleras i prövningen enligt miljöbalken. Punkt c visar även på vikten att tillgodose allmänhetens intresse.

### 3 Geografisk avgränsning - Vatten-MKB



**Figur 1.** Schematisk bild av påverkansområden för verksamheten. Den röda pricken (1) symboliserar påverkansområde Slussen (för bättre upplösning, se figur 2 nedan). Den blå ringen (2) lokal nivå, Stockholm med närområde. Den ljusgröna linjen (3), regional nivå, Mälaren och dess stränder. Den mörkgröna linjen (4) Saltsjön och skärgården.

## 4 Geografisk avgränsning - plan-MKB



Figur 2. Schematisk bild av påverkansområdet för planen i Slussenområdet.

## 5 Skärning mellan plan- och vatten-MKB

Plan-MKB och Vatten-MKB innehåller en gemensam del som beskriver projektet som helhet men tar upp miljöaspekter och konsekvensbedömningar i förhållande till vad som ska regleras/prövas i plan respektive i tillstånd. Detta har följande fördelar.

- Tydligt för allmänheten, myndigheter och samrådsparter vad de kan påverka i samråden kopplat till vad som prövas och regleras i planen respektive i tillståndet.
- Allmänhetens intresse av projektet som helhet tillgodoses genom en beskrivning av projektet som är gemensam för båda MKB:erna. Den innehåller också tydliga anvisningar om när samråd sker om olika frågeställningar.
- Lägre risk för dubbelprövningar och att den ena processen blir beroende av den andra för att gå i mål.

Nedanstående förslag på texter och skärning mellan plan-MKB och vatten-MKB bygger på att det finns en MKB för verksamheten som omfattar byggande i vatten, ny reglering av Mälaren samt ev. grundvattenbortledning. (Det upprättas en separat MKB för en ledningsomläggning som ingår inte i redogörelsen nedan).



### **Byggskedet**

Konsekvenser av byggskedet beskrivs fullt ut i vatten-MKB. I plan-MKB:n görs en beskrivning av vad för verksamheter som ger upphov till konsekvenser och vilka typer av konsekvenser som kan uppstå men inga resultat redovisas. Hänvisning sker till vatten-MKB:n och de kommande samråden om verksamheten längre fram på våren. **Hela detta förslag till hantering markeras med # i tabell 2 nedan.**

När plan-MKB:n ska skrivas och till plansamrådet finns i projektet ännu inte resultat om byggskedets miljökonsekvenser. Mot bakgrund av att byggskedet är långt och att det i en detaljplan av denna storleksordning är rimligt att även plan-MKB:n innehåller en beskrivning av byggskedets konsekvenser kan projektet inför utställning av planen välja att detaljera sig ytterligare då.

Projektet kommer i tillståndsansökan för verksamheten att föreslå att byggreglaterade störningar regleras genom ett kontrollprogram för verksamheten som upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten.

### **Kulturmiljö**

Vi ser fem dimensioner av kulturmiljön:

1. Konsekvenser/hantering av ingrepp i fornlämningar/kulturminnen i vatten (Fornlämning 103 –skydd enligt KML 2 kap/hantering enligt KML).
2. Konsekvenser/hantering av ingrepp i fornlämningar/kulturminnen på land (Fornlämning 103 – skydd enligt KML 2 kap/hantering enligt KML).
3. Ev. indirekta konsekvenser på vrak mm i vattenområdet (På grund av erosion eller sedimentation/SMM utreder på uppdrag av projektet).
4. Konsekvenser på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115 - skydd enligt Miljöbalken 3 kap 6 §/utreds inom ramen för detaljplan)
5. Konsekvenser för strandnära kulturmiljöer runt Mälarens stränder (Skydd enligt Miljöbalken 3 kap 6§ m.m./utreds för tillstånd till ny reglering)

### **Ökad avtappning och ny regleringen av Mälaren**

Det finns ett antal miljöaspekter som konsekvensutreds till underlag för tillståndsansökan och MKB (vatten-MKB) för en ökad avbördning och ändrad reglering av Mälaren.



De miljöaspekter som utreds med avseende på *ändrade vattenstånd* runt Mälaren är:

- Dricksvatten
- Hälsa
- Jordbruk
- Skogsbruk
- Yrkesfiske
- Sjöfart, hamnar
- Översvämningsrisker för bebyggelse, infrastruktur m.m.
- Strandnära naturmiljöer/Natura 2000 – områden m.m
- Strandnära kulturmiljöer

Samt indirekta konsekvenser av ovan.

De miljöaspekter som utreds med avseende på *förändrade flöden* är:

- Broar, tunnlar, ledningar, kajer (erosion)
- Naturmiljö lokalt och i skärgården (växt- och djurliv i vattenområdena)
- Sjöfart (manövreringsförmåga förled och kajer m.m.)
- Kylvatten och värmepumpintag (Lilla Värtan)
- Hälsa/badvattenkvalitet (i vattenområdet uppströms och nedströms)
- Kulturmiljö (ev. erosion, sedimentation på vrak)
- Friluftsliv och rekreation (slussning, fritidsfiske m.m.)

Dessutom utreds ett antal av dessa aspekter för ett alternativ där del av avtappningskapaciteten byggs ut i Södertälje (alternativskiljande faktorer nedströms).

**Kommentar:** *Stadens förslag till hantering är att miljöaspekter och konsekvenser som rör ökad avtappning och ny reglering (ovan) redovisas i sin helhet i vatten-MKB:n och i samrådet om verksamheten. I den gemensamma beskrivningen av projektet i plan-MKB:n beskrivs att projektet även omfattar en ökad avtappning och ändrad reglering av Mälaren och att projektet kommer att söka tillstånd för detta. Här omnämns också vilka aspekter som utreds och hur och när samråd kommer att ske men det sker ingen redovisning av resultat eller konsekvenser av ändrad avtappning och reglering av Mälaren i plan-MKB:n. Hela detta förslag till hantering markeras med \*\* i tabell 1 nedan.*





## 6 Innehåll i vatten-MKB och plan-MKB

Färgade rutor visar att en aspekt är bedömd vara en betydande miljöaspekt.

**Tabell 1: Driftskedet – efter genomförande**

Miljöaspekt	Vatten-MKB Tillståndsprövningen	Plan-MKB Detaljplanen
Alla miljöaspekter som beskrivs under kap 5 "Ökad avtappning och ny regleringen av Mälaren" ovan.	Beskrivs i sin helhet. (Många aspekter men inte alla är betydande)	Hantering enligt ** ovan.
Människors hälsa	Se "ökad avtappning och reglering" ovan.	Hälsa p g a ändrad markanvändning (luftföroreningar, buller m.m. inom området) beskrivs i sin helhet. I övrigt enligt * ovan.
Kulturmiljö – riksintresset AB 115.	Konsekvenser på grund av utrivning av fornlämning, nya vattenanläggning, nya kajer m.m. beskrivs.	Beskrivs i sin helhet.
Ev. indirekta konsekvenser på vrak mm i vattenområdet	Se "ökad avtappning och reglering" ovan.	Hantering enligt ** ovan.
Konsekvenser för strandnära kulturmiljöer runt Mälarens stränder	Se "ökad avtappning och reglering" ovan.	Hantering enligt ** ovan.



Fort. **Tabell 1: Driftskedet – efter genomförande**

Miljöaspekt	Vatten-MKB Tillståndsprövningen	Plan-MKB Detaljplanen
Friluftsliv och rekreation	Se ”ökad avtappning och reglering” ovan. Rekreation p g a ändrad markanvändning beskrivs inte.	Rekreation p g a ändrad markanvändning beskrivs i sin helhet. I övrigt enligt ** ovan.
Stadsbild	Beskrivs inte.	Stadsbild p g a ändrad markanvändning beskrivs i sin helhet.
Buller	Beskrivs inte.	Buller p g a ändrad markanvändning beskrivs i sin helhet.
Luftkvalitet	Beskrivs inte.	Luftkvalitet p g a ändrad markanvändning beskrivs i sin helhet.
Risk och säkerhet samt farligt gods	Beskrivs inte.	Utredningar pågår. Kan bli aktuellt att redovisa tunnelsäkerhet.
Hushållning med naturresurser	Hanteras i samband med redovisningen av de allmänna hänsynsreglerna i ansökan om tillstånd.	Beskrivs i ungefär samma omfattning som i program-MKB:n.
Grundvattenbortledning	Utredningar pågår. Kommer ev. att ingå i egen prövning.	Hanteras enligt ** ovan.
Dagvattenhantering	Beskrivs inte.	Utredningar pågår och redovisning kommer att ske.



**Tabell 2: Byggskedet – Hantering i plansamråd och samråd om verksamheten våren 2010.**

Miljöaspekt	Vatten-MKB Tillståndsprövningen	Plan-MKB Detaljplanen
Buller	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Komfortvibrationer	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan
Luftmiljö	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Vattenmiljö	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Friluftsliv och rekreation	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Sjöfart och hamnar	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Miljörisker	Utreds och redovisas i sin helhet.	Hantering enligt # ovan.
Grundvattenbortledning	Utredningar pågår. Ev. egen prövning.	Hantering enligt # ovan.
Masshantering	Konsekvenser i form av buller, luft m.m. redovisas samt rutiner för masshantering.	Hantering enligt # ovan.
Ingrepp i fornlämningar/kulturminnen i vatten	Vi kommer att söka tillstånd enligt KML + ta fram rutiner. Vi beskriver detta.	Samma redovisning som i vatten-MKB:n.
Ingrepp i fornlämningar/kulturminnen på land	Vi kommer att söka tillstånd enligt KML + ta fram rutiner. Vi beskriver detta.	Samma redovisning som i vatten-MKB:n.

**Underlaget är sammanställt av:**

Jenny Lindgren, Monica Granberg, Elisabeth Mörner Structor Miljöbyrå	Henrik Tideström SWECO	Åsa Norman Tyréns
---	---------------------------	----------------------